

Examensarbete i fördjupningsämnet Barndom och lärande

15 högskolepoäng, grundnivå

Barns språkliga utveckling - En fråga om makt och förutsättningar

Children's language development – A question of power and conditions

Anna Ånmo

Sofie Olsson

Förskolläraryxamen 210hp

Datum för slutseminarium 2023-11-02

Examinator: Anna Jober

Handledare: John Haglund

Förord

Denna studie har varit som en berg-och-dalbana. Vi har både skrattat och gråtit under processen men det var väl värt det när vi såg vårt slutgiltiga arbete. Vi, Sofie och Anna, har arbetat bra tillsammans, arbetsfördelningen har varit jämn och vi har kunnat stötta varandra när vi kört fast och kunnat överföra våra tankar och idéer till varandra när vi varit nära att ge upp under resans gång. Vi brann lite extra för denna studie då vi av egen erfarenhet har vuxit upp och levt under sämre socioekonomiska tillgångar.

Tack

Vi vill tacka alla pedagoger och verksamheter som ställde upp att svara på vår enkät och intervjuer, utan deras hjälp hade vi inte kunnat genomföra undersökningen. Vi vill även tacka vår handledare John Haglund som har gett oss synpunkter och stöd i vår progression med vårt examensarbete och Sara Berglund som har gett oss grunderna för att kunna utföra det.

Vi vill slutligen tacka våra familjer som stöttat oss och gett oss den tid vi behöver för att kunna fullfölja vår utbildning som förskollärare samt den tid vi behövde för att verkställa detta examensarbete. Tack för att ni har orkat läsa igenom vårt arbete och lyssnat på vårt tragglande otaliga gånger.

Malmö 2023

Sofie Olsson och Anna Ånmo

Abstrakt

Syftet för studien är att utforska och analysera vilka metoder pedagoger använder för att främja barns språkutveckling. Vi har utgått från frågeställningarna: Hur arbetar förskolor i områden med högt socioekonomiskt index för att främja barns språkutveckling i svenska så att de inte hamnar efter vid skolstart? Har personalen den kompetens som behövs för att främja barns språkutveckling? Studien kommer att utgå från en kvalitativ ansats i form av strukturerade intervjuer. Vår empiri har transkriberats och sammanfattats utifrån våra frågeställningar. Vi kommer att utgå från den sociokulturella teorin när vi analyserar vår insamlade data eftersom språk är en central del i barns utveckling och teorin fäster sitt avseende vid det språkliga lärandet då den grundar sig i att barnets kommunikation är väsentligt för dess utveckling och lärande. Resultaten som har redogjorts är att pedagogerna var överensstämmande om att språkets utveckling ligger till grund för all undervisning och att de behöver arbeta kontinuerligt med att stimulera barnens språk i områden med högt socioekonomiskt index. Språkfrämjande metoder och material som pedagogerna använder samt pedagogernas reflektion av bristen på material och resurser för att utöka professionen klagas. Slutsatser som vi dragit är bland annat att den tidigare forskningen som belyser att högläsning inte förekommer som en strukturerad aktivitet stämmer inte överens med vårt resultat av studien. En annan slutsats som vi kom fram till är att pedagogerna efterfrågar mer möjligheter, gärna tillsammans med andra förskolor, för att få utveckla sina metoder i arbetet med att främja barns språkutveckling.

Nyckelord:

Arbetsätt, Kompetens, Pedagog, Socioekonomiskt index, Språkutveckling, Strategier.

Innehållsförteckning

Inledning.....	6
Frågeställningar.....	8
Relevans för ämnet.....	8
Sociokulturellt perspektiv.....	9
Begreppsdefinitioner.....	10
Tidigare forskning.....	12
Språkutvecklingens koppling till områden med högt socioekonomiskt index.....	12
Goda förutsättningar vid skolstart.....	13
Socioekonomiska skillnader i tidig språkutveckling.....	14
Med hjälp av logopedens strategier.....	15
Sammanfattning av tidigare forskning.....	16
Urval.....	18
Genomförande.....	18
Etiska överväganden.....	19
Validitet/tillförlitlighet.....	19
Metoddiskussion.....	20
Analysprocess.....	20
Steg 1, Sortering av empiri.....	20
Steg 2, Reducering av empiri.....	21
Steg 3, Argumentering för empiri.....	21
Arbetsätt i förskolor i områden med högt socioekonomiskt index för barns främjande av språkutveckling i svenska.....	22
Miljöns betydelse.....	23
Metodens betydelse.....	23
Pedagogernas kompetens för främjande av barns språkutveckling.....	25
Diskussion.....	27
Resultatdiskussion.....	27
Studiens betydelse för yrkesrollen.....	29
Förslag på fortsatt forskning.....	29
Referenser.....	30
Bilaga 1.....	33
Bilaga 2.....	34

Inledning

“A language is an exact reflection of the character and growth of its speakers.”

– Cesar Chavez

Språket; det talade, skrivna och det tecknade har en central roll genom hela livet för att klara av utbildning och arbete, men även för att kunna kommunicera med närstående, klasskamrater och medarbetare. Språket medför även att barn förstår sig själv och sin omvärld. Språk ses som en maktfaktor och med språket kan vi förhandla om makt, det innebär därmed att individer med ett mer utvecklat språk och ett bättre ordförråd har större chans att nå framgång. Språket som ett verktyg hjälper oss igenom olika sammanhang i livet, ett mindre utvecklat språk, skulle innebära en större motgång för individerna där förutsättningarna kanske inte blir densamma (Mikalides, 2014). Att vi har valt att lyfta begrepp *makt* är för att det kan vävas samman med vår studie. Om vi utgår från citatet *“pennan är mäktigare svärdet”* skulle det kunna tolkas att det är genom språket vi kan förhandla och ta oss framåt. Språket som en maktfaktor har en stor betydelse att lyfta det i detta sammanhang då individer som inte ges samma förutsättningar att klara skolan har inte heller samma möjlighet att nå framgång.

I Läroplan för förskolan (2018, s. 2) står det att *“Enligt skollagen ska utbildningen vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas”*. Det framkommer även att *“Språk, lärande och identitetsutveckling hänger nära samman”* samt *“Förskolan ska därför lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling i svenska, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt”* (Lpfö 18, 2018, s.4). Barn från områden med högre socioekonomiskt index riskerar att ligga efter sina jämnåriga när de börjar skolan och det är därmed av betydelse att ta reda på hur det kan motarbetas för att alla barn ges samma möjlighet att nå framgång i livet oavsett var individerna är bosatta. Läroplan för förskolan 2018 (Lpfö 18, 2018) lyfter även att verksamheten ska arbeta för att främja barns språkutveckling i svenska. Tonér (2021) menar att det i läroplanen för förskolan (2018) inte har någon mall för hur personalen ska arbeta språkutvecklande utan bara att det behövs göras, vilket medför att det kräver stor kunskap hos personalen för vad som är användbart och hur det ska arbeta språkutvecklande. Ett socioekonomiskt index innebär att statistik redogörs utifrån socioekonomiska parametrar som utbildningsnivå, yrke och inkomst (SCB).

Vi vill framför allt undersöka förskolor i områden med högt socioekonomiskt index eftersom forskning visat att det finns brister i språket hos dessa barn vid skolstart (Tonér, 2021). Vi är medvetna om att barn som har svenska som 1:a språk och barn som har svenska som 2:a språk har olika grundförutsättningar när de ska lära sig språket och att det skiljer sig åt då de barn som talar svenska i hemmet möjligen har lite bättre förutsättningar men å andra sidan talar forskning för att de barn som har fler än ett språk kan utveckla en större kognitiv kapacitet och därmed ha lite bättre förutsättningar än de som har svenska som modersmål (Zurer-Pearson 2010). Kognition kan förklaras som hjärnans skicklighet att bearbeta information genom våra tankar och sinnen (Gustafsson, Feldt, Lindström och Liljegren, 2020). I uppdrag Psykisk Hälsa vid Sveriges Kommuner och Regioner (SKR, 2022) har forskaren Karolina Larsson, doktorand i logopedi vid Lunds universitet, skrivit kapitlet om språkutveckling hos barn i utsatta områden. Larsson (2022) lyfter att den socioekonomiska utsattheten har en påverkan på barns språkutveckling oavsett om individen talar ett eller flera språk. Detta beror på att den socioekonomiska utsattheten kan påverka barns utveckling negativt och begränsa den kognitiva och språkliga stimulansen. Barnen i denna utsatthet löper även större risk för att förtära sämre mat och riskerar att få järnbrist samt en ökad risk för att utsättas för högre mängder miljögifter (ibid.). Det finns andra faktorer som kan påverka barns hälsa, bland annat kan det vara relaterat till deras uppväxtvillkor, socioekonomiska förutsättningar, vårdnadshavares hälsa, hemmiljö, mobbning, m fl (Folkhälsomyndigheten, 2012).

Språkutveckling är ett omfattande område och vi hittade mycket forskning om flerspråkighet. Även om det finns mycket forskning om språk att inhämta så finns det, vad vi vet, i skrivande stund, inte mycket forskning om hur förskolor arbetar med språkutveckling i områden med högt socioekonomiskt index. Det genererar i att vi anser att utifrån vårt professionsperspektiv är vår studie relevant för forskningsfältet vi valt. Det är av betydelse att undersöka hur vi som förskollärare, pedagoger och andra verksamma inom förskolan arbetar för att främja barnens språkutveckling. Genom att undersöka hur personal på förskolan arbetar för att främja barns språkutveckling kan vi hitta tillvägagångssätt som är användbara samt att det även kan leda till utveckling av nya strategier som är eller kan implementeras i förskolan.

Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen är att ta reda på hur förskolor i områden med högt socioekonomiskt index arbetar för att främja barnens språkutveckling i svenska, för att skapa goda förutsättningar att klara av skolan.

Vår intention är att få svar på pedagogernas syn på de svårigheter som barnen i dessa områden uppvisat i språkutvecklingen samt om det finns en särskild strategi som pedagogerna använder sig av för att gynna barns språkutveckling på förskolan för att stävja den problematik som forskningen visat på? Vi hoppas på att enkäterna kommer att ge oss en större inblick i vilka sorts metoder pedagogerna använder sig av för att hjälpa barnen framåt i sin utveckling av det svenska språket.

Frågeställningar

Syftet specificeras med följande forskningsfrågor: Hur arbetar förskolor i områden med högt socioekonomiskt index för att främja barns språkutveckling i svenska så att de inte hamnar efter vid skolstart? Har personalen den kompetens som behövs för att främja barns språkutveckling?

Relevans för ämnet

Metoderna för att barn ska lära sig är många och förnyas ständigt. Det kommer aldrig att kunna forska klart om hur barn lär sig eftersom alla är unika och hittar sina personliga tillvägagångssätt för bästa inläring samtidigt som nya rön om hur lärande sker, växer fram. Språk används dagligen i nästan alla situationer för att överföra budskap till mottagaren. Barnen läser, pratar, skriver, undervisar, leker, lär och det är genom språket som de får en gemensam plattform att utgå från för att kunna uttrycka vår individualitet. Att pedagogerna arbetar med en medvetenhet för att främja barnens språkutveckling är centralt för barnens möjlighet till utveckling.

Teoretiska perspektiv

Här kommer väsentlig teori att lyftas och centrala begrepp kommer att definieras för att längre fram användas för analys av empirin. Vi kommer att ha den sociokulturella teorin som utgångspunkt när vi undersöker hur förskollärare och barnskötare arbetar för att främja barns språkutveckling i svenska. Språk är essentiellt för att kunna uttrycka sig och kommunicera med omgivningen och denna teori är relevant för studien för att den fäster sitt avseende vid språkets lärande och utgår från att kommunikation är väsentligt för barnets utveckling och lärande.

Sociokulturellt perspektiv

Den sociokulturella teorin har funnits länge och är både erkänd och har en stor inverkan på pedagoger inom den pedagogiska verksamheten. Teorin utvecklades av Lev Vygotskij i början av 1900-talet och inriktar sig på betydelsen av historiska och sociala sammanhang för människors utveckling och lärande. Han menar att olika sorters sociala interaktioner kan påverka barnets beteende och tankeförmåga. Säljö (2014) skriver att teorin utgår från att allt är situerat, alltså att individerna är bundna till kulturella normer, samhällets traditioner och redan inhämtade kunskaper. Det är interaktionen med andra barn eller vuxna samt de kulturella verktygen som existerar i barnets miljö som blir grundkonstruktionen för hur barnet utformas och uppfattar det verkliga livet. En idealisk undervisning ska därför innehålla exempel från omgivningen för att barnen ska begripa det (Vygotskij, 1978). Teorins ideologi är att allt lärande är medierat och skiljer sig i tänkandet från andra teorier som exempelvis behaviorismen som utgår från att allt lärande inträffar genom betingning och associationer där pedagogen står för stimulus och att barnet erövrar kunskaper på direkten. Mediera ett lärande betyder att allt lärande sker via verktyg som exempelvis fysiska verktyg eller intellektuella verktyg såsom språk, begrepp etcetera. Utifrån Vygotskijs teori så anses det att individer delas upp i olika utvecklingszoner och behöver därför lära sig genom olika metoder och olika mycket (Vygotskij, 2001), precis som på förskolorna där varje individ har olika mycket kunskap i bagaget och det är upp till pedagogerna att anpassa tillvägagångssättet och innehållet i undervisningen för att barnen ska få möjlighet till att vidareutvecklas.

Begreppsdefinitioner

Nedan kommer begrepp utifrån den sociokulturella teorin att definieras för att sedan under rubriken analys användas för att tolka det empiriska materialet. Begreppen är relevanta för studien då det är med hjälp av dem som vi kan uppmärksamma och sätta pedagogers arbeten i en kontext.

Människor lär sig inte bara med hjälp av sitt intellekt utan miljön omkring oss spelar en stor roll. Lärandet sker i korrelation med hur omvärlden ser ut, vilka verktyg vi kan använda oss av och vilka krav som ställs på individen. Det kan kopplas till begreppet *appropriation* som betyder att människor lär sig från kulturen tillsammans med sin omgivning och samspelar och reflekterar i vardagen (Gauvain, M, 1998). Vygotskijs teori om att samspel med omgivningen gynnar lärandet är det många som anammat till skillnad från Piagets teori. Piaget menade att barns utveckling är en individuell process och att barn är egocentriska och utvecklas genom sina handlingar med omgivningen. Piaget syftade på att den biologiska mognaden spelade en viktig roll för lärandet och att alla barn når sina utvecklingsstadier ungefär samtidigt, oavsett kultur (Säljö, 2014). Vygotskij menade att all utveckling och allt lärande inträffar tillsammans med andra. Dagens tillgångar som kan hjälpa oss skapar en förutsättning för att kunna tänka långt utanför vår kapacitet än vad en ensam individ kunnat uppnå (Gauvain, M, 1998). Den *proximala utvecklingszonen* är ett av de begrepp som är centrala inom teorin och kan definieras som att, barnet som inte besitter kunskapen för att klara av att utföra en uppgift kan bemästra den tillsammans med sina kompisar och därmed får barnet större chans att kunna utföra uppgiften på egen hand vid nästa tillfälle. När barnet ständigt utmanas, kan det därmed utvecklas vidare (Vygotskij, 1978). *Verktyg* är ett annat förekommande begrepp som kan förklaras som de möjligheter vi har. Tillgångar är något vi använder oss av när vi ska begripa oss i vår omgivning och att interagera i den och de kan vara allt från intellektuellt i form av språk såväl som fysiska tillgångar (Gauvain, M, 1998). Exempel på förskolan är när barnet lär sig genom att studera och reflektera hur pedagogerna gör olika saker eller att barnet använder kommunikation som ett verktyg för att begripa och ha inverkan på sin omgivning.

Ett begrepp som ofta förekommer inom pedagogiken är *kooperativt lärande*. Tittar vi på kooperativt lärande utifrån ett sociokulturellt perspektiv så kan det tolkas som att barnen lär sig i en gemenskap. Barnen hjälper varandra i deras appropriationsprocesser och kan stimulera varandra att föra en dialog för att de ska befinna sig i deras proximala utvecklingszoner. Pedagoger kan skapa en större möjlighet för barnen i sin utveckling av deras kommunikativa

förmåga och sociala kompetens genom att utforma tillfällen för lärande och samkväm barnen emellan i mindre grupper. Lekar och de aktiviteter som barnen påbörjar anser Fohlin et al. (2023), vara en grundläggande faktor för barnens självständighet och fantasi. Barnen är i behov av att undersöka deras lekar och idéer och när barnen själv får välja vad de ska göra eller leka med så sker det vanligtvis i gemenskap med de andra barnen på förskolan. Det kooperativt lärande är ett perspektiv som riktar sitt fokus på barnens individualitet och uppmuntrar skillnaderna på barnens erfarenheter och kunskap. Pedagoger med erfarenhet av det kooperativa lärandet kan se skillnad och ändra situationen från enskilt till kollektivt lärande och vet hur aktiviteter kan formas för att bibehålla uppmärksamheten kring ämnen som bidrar till samspel och interaktion med andra. När pedagogerna arrangerar aktiviteter i grupp så ges barnen möjlighet, med stöd, uppmuntran och vägledning av pedagogerna, att utveckla jaget i samspel med andra. Ett kooperativt perspektiv tar avstamp i demokrati och utgår från kända teoretiker som Vygotskij, Piaget och Deweys teori på lärande. Perspektivet lägger vikt vid mötet barn emellan eftersom det anses framhäva utvecklingen av barnets kognitiva och emotionella progression och Fohlin et al. (2023) menar att det redan i låg ålder behöver ges dessa förutsättningar för att lära sig att samspela med sin omgivning. *Scaffolding* är ett begrepp som kan översättas till stöttning på svenska och är ett uttryck som präglades av bland annat av den psykologen Jerome Bruner. Begreppet påträffas ofta när man läser om barns språkutveckling. Pihlgren (2017) beskriver scaffolding som att pedagogerna kan agera som en sorts byggnadsställning för att stötta barnen i deras lärande. Gapet av kunskap som barnet har kan då fyllas med hjälp av pedagogens stöd. Pedagogen hjälper barnen att erövra kunskaper så att barnet sedan själv ska kunna klara av uppgiften och vidare få stöd i nya gap. Scaffolding genererar i att barnet stimuleras i att utforska mer och att det skapas en korrelation med barnets proximala utvecklingszon (Pihlgren, 2017). Detta används med andra ord när barnet behöver stöd i att kommunicera, skapa förståelse och för att stötta barnet i att uttrycka sig och samspel. Det kan ske genom exempelvis frågor till barnen som väcker tankar, för att främja barnens förståelse av vad som nyss skett eller gjorts.

Tidigare forskning

I detta kapitel kommer tidigare forskning som är relevant för studien tas upp och de tidigare studiernas utgångspunkter, metoder och resultat kommer att sammanfattas. Vi valde dessa tidigare forskningar för att de lyfter betydelsen av språkets utveckling vilket stämmer överens med vår studie, då vi valt att undersöka hur pedagoger arbetar för att främja barns språkutveckling i svenska.

Vi har använt oss av peer-reviewed artiklar som utgångspunkt för att få fram tillförlitliga källor till artiklarna. När vi skulle söka efter artiklar valde vi att prova sökord som: language development, linguistic, preschool, socioeconomics och vocabulary. Vi använde oss av sökorden i olika konstellationer för att sökandet skulle ge ett stort urval av relevanta texter för att få ett så omfattande underlag som möjligt. Vi använde oss av Malmö universitets biblioteksdatabas, Libsearch och libra men även nb-ecec.org, Google Scholar tillsammans med sökorden för att hitta relevant forskning. Under denna rubrik kommer vi att presentera tidigare forskning som berör områden som är av vikt för vår studie.

Språkutvecklingens koppling till områden med högt socioekonomiskt index

Kunskapsbrist i det svenska språket bidrar till sämre resultat i skolan. Det är inte faktumet att barnet kanske har behövt lära sig att tala mer än ett språk utan riskerna ökar när vårdnadshavarnas utbildning ligger på en låg nivå, hur grupperna och klassens sammansättning och brist på nyttjande av fritidsverksamheten som gör att oddsen försämras för barnets språkutveckling (Andersson, K, Hansson, K m.fl. (2019).

Bristande språkkunskaper beror på många faktorer och oavsett om barnet talar ett eller flera språk så behöver barnet exponeras för tillräckligt med svenska i sin omgivning för att kunna få möjligheten till att lära sig och kunna tala det. Lägre status inom den socioekonomiska faktorn är en bidragande faktor. Forskning visar att både lärare och vårdnadshavare i utsatta områden använder sig av olika sorters ord och längre och svårare meningar i lägre grad än områden med högre socioekonomisk status. Det bidrar till att barnen inte exponeras för avancerad svenska i den mån de bör för att få möjlighet till en god språkutveckling (Andersson, K, Hansson, K m.fl. (2019). Lundaforskarna utförde en studie på 224 grundskoleelever där de fick göra tester inom

det svenska språket som undersökte hur barnen förstår och uttrycker sig utifrån aspekter som grammatik, deras ordförråd och morfologi, som kan definieras som vetenskapen om hur ord tar form och kan böjas, men även ordets grammatiska ändamål. Tillsammans med resultaten de fått av elevernas tester så granskade de vårdnadshavarnas nivå på utbildning, hur ofta barnet deltog i fritidsverksamheten, om barnen var flerspråkiga och hur sammansättningen i klasserna såg ut. Resultatet blev att 54% av eleverna med lägre resultat på testet stämmer in på alla dessa aspekter och som de undersökt sambandet mellan. Det är alltså inte enbart en eller två faktorer som skapar brist på kunskaper inom det svenska språket utan det är samspelet emellan som skapar den låga kunskapen. Vilket betyder att desto fler aspekter, desto mer ökar risken för en sämre utveckling av språket för barnet (ibid.).

Goda förutsättningar vid skolstart

Tonérs (2021) avhandling lyfter att elever i områden med högt socioekonomiskt index löper större risk att få det tuffare än sina klasskamrater när de börjar skolan och kontrasten kan urskiljas redan när barnen är 4–6 år.

En delstudie gjordes för att utforska metodernas betydelse för undervisning i språk men det resulterade inte i några direkta resultat mellan barnen som fick arbeta i grupp med språk till skillnad från barnen i kontrollgruppen som medverkade i den vardagliga undervisningen. I avhandlingen slår Tonér fast att det finns en brist på forskning om pedagogers arbetssätt som gynnar de utsatta barnens chans för en likvärdig utbildning eftersom språkkunskaper är en betydande del i det livslånga lärandet.

Likvärdig undervisning i ämnet språk

Som väl känt så har högläsning funnits i förskolorna sedan långt tillbaka i tiden och förekommer fortfarande varje dag i förskolans värld. Hur kommer det sig då att förskolornas kvalitet på undervisning inom det svenska språket är övergripande låg? Forskning visar att undervisningen inte är likvärdig då det finns förskolor med högre kvalitet. Forskningen har bedrivits på 153 förskolor i Sverige och observerade kvaliteten på språket, skrivandet och läsningen. De utgick från frågor som om det bara är hos de barn som har drivet att lära sig, som

språket som uppmuntras eller uppmuntras de passiva barnen också till att utveckla den språkliga förmågan?

Forskningen visar att högläsning inte är något som är en strukturerad aktivitet i undervisningen utan att högläsning oftast inträffar när barnen ska vila, återhämta sig eller mellan aktiviteter. Förskolorna som deltog i forskningen hade varierat utbud av antal böcker och vissa förskolor läste väldigt sällan för barnen och hade ett litet utbud. Bokens innehåll utnyttjades inte heller till dess fulla potential för att barnen skulle begripa vikten av att läsa och skriva. Det är alltså inte endast exponeringen av språket i deras omgivning som bidrar till att språkutvecklingen fortskrider utan förskolan måste aktivt arbeta med att undervisa i språk (Nasiopoulou, P., Mellgren, E, m.fl., 2023).

Socioekonomiska skillnader i tidig språkutveckling

Socioekonomiska olikheter ger omfattande och har ihållande påverkan av barnets språkutveckling, menar Ribeiro Et Al. (2023). Studiens syfte var att ta reda på när sociala skillnader i språksvårigheter inträffar och hur de utvecklas under barnets första år i skolan.

Familjerna som studerades blev antagna via statliga barnavårdscentraler i fem kommuner i Norge. 1931 stycken vårdnadshavare blev tillfrågade och det resulterade i att 1159 stycken tackade ja till att delta i studien. Forskarnas studie resulterade i att de upptäckte att barnen som kom från familjer med lågt socioekonomiskt index hade mindre chans att få språksvårigheter från 1,5 år fram till andra klass. Detta stärktes ytterligare av mödravårdscentralens utbildning då de också ansåg att tidiga svårigheter med språket ledde till en generellt försenad språklig förmåga. Riberio m.fl. lyfter att sociala skillnader även sker i Norge fastän landet har en generellt låg arbetslöshet och är en av de mest jämlika civilisationerna i Europa.

Familjer med lågt socioekonomiskt index stimulerar barnen mer och deras hemmiljö innehåller pedagogiskt material som är av högre kvalitet och öppnar upp för fler möjligheter. Detta resultat har dem försökt att fastslå med 2 förklaringar; Första orsaken de lyfter skulle kunna vara att vårdnadshavarna med högt socioekonomiskt index inte lägger lika stor vikt vid kvalitetsinvesteringar för barnets utveckling i form av pedagogiska hjälpmedel och den andra orsaken de lyfte var bristen på den mellanmännsliga kontakten som sker i exempelvis högläsning. Författarna påstår att bristen på engagemang hos vårdnadshavarna kan grunda sig i att deras ekonomiska situation stressar dem. Stressen har en inverkan på vårdnadshavarnas mottaglighet för samspelet med deras barn och gör på så sätt åverkan i barnens utveckling.

Vårdnadshavarnas kognitiva funktion drabbas på grund av bristen på kapital, vilket genererar i att deras mentala tillgångar i form av uppmärksamhet och självkontroll blir lidande. Studiens författare räknade inte bara ekonomi som en orsak utan tog också den kulturella kontexten i beaktning som exempelvis föräldraledighet och föräldraskapsideologier, då även det förklarar hur stor inverkan vårdnadshavarnas engagemang kan ha på barnens intellektuella och pedagogiska utveckling.

Med hjälp av logopedens strategier

Kouba Hreich, M et al. (2022) utförde en studie som grundar sig i forskning som gjordes på förskolor som påvisade att förskollärare sätt att skapa ledande kommunikation gav barnen få tillfälle till betydelsefull dialog. Det framkommer även i forskning att förskollärare som arbetar med små barn i snitt fem minuter per dag med tillfällena där barnen skulle kunna utveckla sitt ordförråd. Förskollärare ställer mestadels öppna frågor men involverar inte barnen i samtal som skulle leda barnen till användning av nya ord eller framföra sina tankar vilken relaterar till att barnen blir oförmögna att samtala med och om nya ord och begrepp som skulle leda till att barnen utvecklar sitt ordförråd.

Det talade språket är en viktig del tidigt i barnens utveckling för att förbereda sig inför skolan. För att kunna utveckla förståelse för begreppslig kunskap, läs och läsförståelse har ordförrådet en betydande roll. Förskollärares språkkunskap är en förutsättning för användningen av språkliga tekniker. Skribenterna ifrågasätter om förskollärares språkkunskap i sitt andraspråk är tillräckligt för att undervisa flerspråkiga barn. De menar att förskolläraren i sin spontanitet kan definiera och förklara begrepp felaktigt eftersom det inte är deras förstaspråk och att deras tolkning av vad komplex ordförrådsinläring är kan vara ofullkomlig, vilket genererar i att dem hade svårt att anpassa sig till barn med franska som andraspråk.

Fokus för denna studie har legat på att undersöka hur logopeder kan hjälpa förskollärare med inlärningsstrategier för att stödja barnens möjlighet att utveckla sitt ordförråd i en libanesisk flerspråkig kontext. Intentionen var att med hjälp av logopeder öka förskollärares användning av strategier för ordförrådsutveckling med dubbla språk. På förskolorna var undervisningsspråket franska, förskollärarna som arbetar på förskolorna var endast en fransktalande och de andra 3 talade mer än ett språk varav franska som andraspråk.

Metoden för studien innebar att de mätte, upprepade gånger i olika situationer, förskolläraernas progression i utvecklandet av undervisningen med logopedens strategier tillämpade. Var och en lärare begrundades oberoende från de andra lärarnas progression.

Studien resulterade i fyra olika undervisningsmetoder som tillämpades i varje cykel. Metoderna var att informera, utforma strategier, stötta undervisningen, återkoppling och reflektion av framställningssättet tillsammans med förskolläraren. Syftet med dessa metoder var att lärarna skulle bli medvetna om vilka mål som satts, hur dem använde sitt språk, att lärarna själv skulle få förmågan att reflektera över deras språkundervisning samt en medvetenhet hur barnens deltagande varierade beroende på fas i undervisningen (Kouba Hreich, Maillart, Messarra och Martinez-Perez, 2022).

Sammanfattning av tidigare forskning

I detta avsnitt kommer en sammanfattning av den tidigare forskningen att ske. Forskning har visat att barnens möjligheter till språkinläring och -utveckling baseras bland annat på vårdnadshavarnas ställning i samhället. Barn till vårdnadshavare med högt socioekonomiskt index löper större risk att inte klara skolgången samtidigt som det finns en brist på forskning om pedagogers arbetssätt som främjar barnens möjligheter för en likvärdig utbildning. Barnets språkkunskaper är ju sedan länge känt en betydande del i det livslånga lärandet samtidigt som studier visar att kvaliteten på förskolor runt om i Sverige inte är jämn.

Förskolorna har bland annat högläsning som en språkfrämjande metod men utbudet av böcker, undervisningssätt och frekvens varierar stort. Forskningen visar att pedagogerna som arbetar med små barn endast ägnar sig i snitt fem minuter per dag med tillfällen där barnen skulle kunna utveckla sitt ordförråd. Pedagogerna bjuder inte in till dialoger som skulle leda till att barnen använder nya ord eller framför sina tankar. Sammanfattningsvis kan vi dra slutsatsen att det inte endast är exponeringen av språket i deras omgivning som bidrar till att språkutvecklingen fortskrider utan förskolan måste aktivt arbeta med att undervisa i det svenska språket.

Metod

Detta kapitel kommer att lyfta valet av metod och belysa tillvägagångssättet för studien. Undersökningens tillförlitlighet och validitet kommer att definieras och förklaras och etiska överväganden kommer att tas upp och beskrivas.

Patel och Davidson (2019, s.51) beskriver kvantitativ ansats som forskning som behandlar mätningar vid insamling av data och metoder för statistisk bearbetning och analys. Forskningen undersöker fenomen i det verkliga livet som sedan kan förenas till teorier och begrepp. Ansatsen inriktar sig på frågor som exempelvis innefattar frekvens, mängd, orsak och verkan. Med en kvalitativ ansats menar Alvehus (2019) att det är en metod som uppmärksammar människors innebörder och åsikter, i stället för statistiska korrelationer som påträffas i kvantitativa ansatser. Patel och Davidson (2019) definierar kvalitativa studier som något som utmärker sig genom att fokuset ligger på ord och språk. Denna metod grundar sig i andras erfarenheter och det är ofta öppna frågor som ställs och som kan förändras eller förtydligas under processens gång.

Vi valde en kvantitativ metod i form av enkät som vi skickade ut till ett urval av 10 rektorer i områden med högt socioekonomiskt index för att få ut så många svar som möjligt. Vår intention med att skicka det till rektorer var för att de i de flesta fall har anknytning till 2–3 förskolor vardera vilket hade inneburit att vi kunde nå ut till ca 200 respondenter om de alla skickade vidare vår enkät till sina medarbetare. Vårt fokus ligger på att studera ett litet antal undersökningsenheter i form av verksam personal i förskolan såsom rektorer, förskollärare och barnskötare, under ett tillfälle, för att skapa förståelse av olika processer och problem (Patel och Davidson, 2019 s.132). På grund av den låga svarsfrekvensen på vår enkät valde vi att utifrån svaren på enkäten korrigera och sammanställa andra frågor till intervjuerna som då blev en kvalitativ metod. Vi valde strukturerade intervjuer eftersom tiden för oss blev knapp och för att vi skulle få fram någon form av trovärdig empiri. Strukturerade intervjuer innebär att frågorna är framtagna på förhand och ibland också svarsalternativ, vilket kan komma att likna en enkät. Det kan med fördel ge möjligheter till fler intervjuer då de oftast blir kortare. Nackdelen med detta tillvägagångssätt är att den mellanmännsliga kommunikationen försvinner och blir inte på det sättet som en intervju egentligen är ämnad för (Alvehus, 2019). Vi har en stor medvetenhet kring för- och nackdelar med den formen av intervjuer och har det med oss under arbetets gång.

Urval

Svarspersonerna för enkäten står i relation till vad vi undersöker eftersom dem jobbar inom förskolans verksamhet (Alvehus, 2019). Urvalet i enkäten togs fram genom Boverkets segreationsbarometer. Det finns 5 olika områdestyper att söka på men vi begränsade oss till områdestyp 1 eftersom den urskiljer områden med *stora* socioekonomiska utmaningar. Vi utgick från områdesstatistiken med filtrering på “Andel hemmaboende barn 0–17 år i familjer med låg inkomststandard” i en kommun i Skåne för att avgränsa till just barnfamiljer. Vi valde bort förskolor som inte hade högre än 100 i index i Skolverkets lista över socioekonomiskt index. Fokuset ligger framförallt på att kontakta förskolorna i områden vars skolor hade högst index (Skolverket, 2022). Förskolorna valdes ut genom ett strategiskt urval som kan definieras som ett urval där vi medvetet handplockat en person att intervjua (Alvehus, 2019). Vår strategi var att försöka få kontakt med personer som arbetade i områden med högt socioekonomiskt index. Vi frågade vänner och bekanta om de kände någon som arbetar på förskolor i ett område med högt socioekonomiskt index, de skickade förfrågningar och vi fick totalt ihop sju respondenter till vår strukturerade intervju.

Genomförande

Vår genomförande började med att sammanställa frågor till en enkät som vi sedan skickade ut till rektorer i områden med högt socioekonomiskt index. Vi valde att skapa öppna och konkreta enkätfrågor riktade så att rektorer, förskollärare och barnskötare skulle kunna besvara dem, det för att få så saklig empiri som möjligt. Frågorna är relaterade till barns språkutveckling i svenska som gick att besvaras med ja- och nej- frågor, olika svarsalternativ och någon öppen fråga där respondenterna kunde svara fritt. Samtycket hade vi skrivit i mailen vi skickade ut och i enkätens inledning för att respondenterna skulle vara medvetna om sina rättigheter, anonymitet och att vi inte samlat in mailadresser via undersökningen. Den responsen vi fick tillbaka var bland annat att de var intresserade av att delta då språkutveckling var aktuellt i deras förskolor och därmed skickade vidare vårt mail till sina medarbetare. Några andra svar var att det inte hade möjlighet att delta eftersom det fanns många förfrågningar om diverse enkäter och intervjuer så det hade inte möjlighet att avsätta mer tid för det. Dessvärre fick vi enbart ett dussin svar på vår enkät och fick därmed ändra vår metod och valde strukturerade intervjuer.

Våra strukturerade intervjuer skedde via zoom med respondenterna och med frågor som vi tagit fram i förväg. Vi, Anna och Sofie var med under samtliga intervjuer, för att vi skulle få samma

förutsättningar att tolka respondenten svar på frågorna och att det skulle underlätta vid transkribering. Samtycke från respondenterna fick vi i början av inspelningarna då vi berättade bland annat att inspelningen via zoom recording-function har ett avtal med Malmö universitet som skyddar personuppgifter enligt GDPR, att de kunde återkalla sitt samtycke precis när det vill utan konsekvenser och de kommer att aidentifieras. Vi meddelade även att materialet enbart skulle komma att användas för denna studie och kommer att raderas sex månader efter att examensarbetet är godkänt och klart. Namn på respondenten, barn, förskola, område eller dylikt undanbedes för att det inte skulle kunna identifiera respondenten samt att kameran var avstängd.

Etiska överväganden

Forskningsetiska principer inom humanistisk/samhällsvetenskaplig forskning har tagits fram av Vetenskapsrådet (2017) och vi har utgått från rapporten “God forskningssed” när vi informerade deltagarna om studien. Vetenskapsrådet lyfter att deltagarna i studien ska förbli anonyma och personuppgifter ska behandlas och lagras på ett sätt så att de enda som har tillgång till uppgifterna kan se dem. I vårt fall lagras alla uppgifter på Malmö universitets servrar för att få det bästa skyddet mot intrång. Vi förklarade för deltagarna att de kommer att vara anonyma och att vi skribenter och vår handledare var de enda som skulle ta del av den insamlade datan. Vi undanbad att de skulle skriva några uppgifter som kunde härledas till dem som exempelvis förskolan de jobbar på, deras namn, namn på barn etcetera för att optimera sekretessen. Vi informerade deltagarna att det var fritt val att vara med i studien, att de kunde välja att avbryta när de kände för det och att all insamlade data kommer att raderas när vi sammanställt arbetet och betyget var satt.

Validitet/tillförlitlighet

Reliabilitet enligt Alvehus (2019) innebär att metoden för den insamlade empirin leder till samma resultat om vi gör undersökningen igen, alltså om den är tillförlitlig. Validiteten mäter om undersökningen verkligen undersökte sitt syfte, med andra ord om vi har lyckats hålla oss till det vi ville undersöka (ibid.). Patel och Davidson (2019) nämner att validitet och reliabilitet står i relation till varandra och det bidrar till att vi inte kan utesluta det ena för det andra. Att ha en studie med hög validitet kännetecknas av att urskilja den viktiga informationen i studien som bakgrund och värderingar för att läsaren ska kunna ha samma utgångspunkt som forskaren. Eftersom vårt syfte är att bidra med en tillförlitlig studie så har vi valt att använda oss av Google

forms och skickade ut enkäterna samtidigt för att alla ska få samma möjlighet till lång svarstid och vi har spelat in och gemensamt transkriberat intervjuerna för att båda skribenterna ska ha förstått och tolkat svaren likadant.

Metoddiskussion

I avsnittet för tidigare forskning valde vi ut fyra vetenskapliga artiklar som ansågs vara relevanta i relation till våra forskningsfrågor. Vi använde oss av artiklar som var peer-reviewed för att källorna skulle vara tillförlitliga. Vi valde att använda oss av ett strategiskt urval när vi skulle välja ut pedagoger att intervjua. Vi valde ut sju stycken från olika förskolor, i områden med högt socioekonomiskt index, för att få en bredare överblick över forskningsområdet. Varför vi valde att göra vårt urval strategiskt beror på att vi vill komma i kontakt med dem som har mycket erfarenhet och vetskap om språkutvecklingen som vi vill undersöka.

Vi har använt oss av en kvalitativ ansats för att analysera hur förskolor arbetar med att främja barnens språkutveckling i svenska, i områden med högt socioekonomiskt index, för att de inte ska hamna efter vid skolstart samt om personalen har den kompetens som behövs för att främja barnens språkutveckling. Att utgå från en kvalitativ ansats kan kritiserars eftersom den behandlar individens egna upplevelser av olika saker och deras syn på verkligheten. Ansatsen utgår sig inte i att det skulle finnas en objektiv sanning eftersom svars personer har egna uppfattningar om livet som grundas från sina egna erfarenheter, kunnande och värderingar (Alvehus, 2019).

Analysprocess

Processens början bestod av att vi lyssnade på vår insamlade empiri för att vi skulle kunna börja transkribera intervjuerna. Vi utgick från tre stadier som Alvehus (2019) lyfte av hur en analysprocess går till. Vi började sortera materialet för att sedan reducera vår empiri som sedan mynnade ut i att vi kunde börja argumentera genom vår analys.

Steg 1, Sortering av empiri

Vi påbörjade vår analysprocess genom att försöka hitta mönster i vår insamlade data för att tematisera den. Vi försökte, med försiktighet, urskilja vad som var av vikt och av intresse i enlighet med både vår frågeställning och den teori vi utgått från (Alvehus, 2019). Vi tog till oss Alvehus (2019) tips om att skapa möjliga tematiseringar enskilt för att se om vi såg olika

likheter eller skillnader, vilket resulterade i nya ögonöppnare för oss båda då vi la fokus på olika saker.

Steg 2, Reducering av empiri

Efter sorteringen började vi att reducera vårt material. Alvehus (2019) lyfter att det inte går att ha med allt som forskaren samlat in och att det finns en risk att materialet reduceras för hårt där viktiga aspekter försvinner. Vi komprimerade vårt material så att det blev koncentrerat för studiens syfte och på så sätt kunde vi beskriva vissa saker mer generellt och gå in på djupet i vissa svar för att urskilja detaljerna som var av vikt (Alvehus).

Steg 3, Argumentering för empiri

Argumentering är sista stadiet i analysprocessen. I detta skeende baserades analysen utifrån vårt resultat av intervjuerna. I analysen använde vi oss av redan definierade begrepp som kunde kopplas till den sociokulturella teorin vi valt.

Resultat och analys

Studiens resultat presenteras nedan med de två frågeställningarna i beaktande som utgör grunden till undersökningen: Hur arbetar förskolor i områden med högt socioekonomiskt index för att främja barns språkutveckling i svenska så att de inte hamnar efter vid skolstart? Har personalen kompetensen som behövs för att främja barns språkutveckling?

De två frågeställningarna kommer att tas upp i varsitt avsnitt och analyseras med hjälp av resultaten från intervjuerna utifrån den sociokulturella teorin och begrepp som tagits upp i teoriavsnittet. Vi har valt att använda fingerade initialer vid intervjupersonernas citat för att behålla anonymiteten för att utesluta att en koppling kan göras till individerna och förskolorna de arbetar på.

Arbetssätt i förskolor i områden med högt socioekonomiskt index för barns främjande av språkutveckling i svenska

Utifrån svaren under intervjuerna så delades pedagogernas olika språkfrämjande metoder upp i fyra kategorier:

1. Högläsning/Flanosagor¹ med avslutande boksamtal
2. TAKK²
3. Dialoger med barnen/Upprepning av begrepp
4. Språklek, sånger och ramsor

Intervjuerna exponerade ett nyanserat och ett växlande arbetssätt i anknytning till barns språkutveckling utifrån de sju intervjuer som gjorts. Förskolorna i dessa områden la ett stort fokus på barnens språkutveckling, där pedagogerna implementerade snarlika metoder för att hjälpa barnen att begripa och kommunicera i det svenska språket.

¹ Flanosagor är bilder som sätts upp på en tavla av filt, samtidigt som man berättar den tillhörande sångtexten. (flano.se)

² TAKK är en förkortning som står för "Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation". TAKK är ett sätt att kommunicera för hörande individer med försenat språk eller vid avvikande språkutveckling. (Specialpedagogiska skolmyndigheten).

Likheter vi identifierat utifrån vår empiriska studie är att alla pedagoger håller med om att språkets utveckling ligger till grund för all undervisning och att de behöver arbeta kontinuerligt med att stimulera barnens språk. Pedagogerna klarlade och exemplifierade de metoder som de använder för att främja språkutveckling, samt vilket material som används. Det framkom att det var brist på färdigt språkstimulerande material ute på förskolorna och att pedagogerna fick lägga ner mycket tid på att iordningställa eget material med hjälp av sin egen fantasi. Det var dock endast två pedagoger av de sju intervjuerna vi genomförde som uttryckte att de ville ha fler forum att bolla idéer och tankar med andra verksamma förskollärare. Pedagogerna analyserade ständigt sina undervisningar och alla var enade om att de arbetade med en medvetenhet om vikten av språket, framför allt inom dessa områden med högt socioekonomiskt index. Ett gemensamt drag vi fann var att pedagogerna ofta reflekterade över deras val av själva materialet för att hitta nya tillvägagångssätt som ger barnen större möjlighet till att anamma språket och därmed utvecklas. Det framgick dock inte att alla pedagoger riktade sin medvetenhet mot själva metoden utifrån teorier de använde för undervisningarna, då merparten hade svårighet i att koppla metoderna till teorier som grund för deras strategier i utformningen av undervisningen.

Miljöns betydelse

Den fysiska miljön som barnen befinner sig i på förskolan är en central artefakt för barnen. Enligt den sociokulturella teorin så sägs utvecklingen vara i behov av den fysiska miljön för samspel med andra individer. Detta genererar därför i att barnens utveckling inte blir personlig utan utvecklingen sker i ett gemensamt och kulturellt skeende. Respondenterna lyfte bland annat att det är miljön runt barnen som berikar språket och att det är viktigt att anpassa den efter barnets förutsättningar. Utifrån detta kan vi tolka det som att pedagogerna har en medvetenhet om vad som ger goda möjligheter till barns språkutveckling i relation till att *situera* ett lärande, som det kallas inom sociokulturell teori.

Metodens betydelse

Medierat lärande sker med hjälp av fysiska eller intellektuella verktyg såsom språk, begrepp med flera. Vilket skulle kunna tolkas vara ett sätt som är implementerat i förskolans verksamhet då respondenter förklarade att de använde sig av både TAKK, bildstöd, rim och ramsor, högläsning med samtal om bokens innehåll och samtal med barnen för att främja barnens språkutveckling i undervisningsspråket.

Vi arbetar med språkutveckling genom att anordna miljöer som berikar språket. Just nu arbetar vi mycket med att sätta upp bilder från gamla sagor. Klassiska sagor rättare sagt för att fånga upp färger, former, figurer och eftersom jag jobbar med de yngsta barnen så arbetar vi på detta sätt. Sen är det att vi pedagoger är närvarande och aktivt sätter begreppen- högläsning och sångstunder har vi också. På sångstunderna använder vi oss av TAKK tecken. - S

I citatet ovan framkommer det att miljön och diverse material används för att förstärka barns språkutveckling i undervisningsspråket. En möjlig tolkning är att pedagogerna har en stor förståelse av hur olika *verktyg* kan sättas i bruk för att främja utvecklingen av språket. Tittar vi på citatet nedan så skulle en annan uppfattning vara att barn även kan relateras som en del av verktyget.

Jag har mest jobbat med barn som inte har svenska som modersmål och då är det bra att de umgås med någon som har svenska som modersmål och lär sig genom de andra barnen i leken. Spel där man parar ihop saker, rita, vid matbordet är det jätteviktigt att man kommunicerar i det svenska språket och att man hjälper varandra att hitta ord. - J

Utifrån citatet ovan kan det ses som att barnen kan vara ett hjälpande verktyg för andra barn men kan även kopplas till Vygotskijs *proximalzonsteori* då han ansåg att barnen lär med och av varandra. Besitter ena barnet mer kunskap i det svenska språket så kan det andra barnet få en hjälpande hand att begripa exempelvis begrepp eller ord från sin kompis. Genom att barnen lär sig av varandra i leken så får de också en ökad möjlighet till att utföra leken på egen hand eller med nya kompisar vid nästa tillfälle, vilket stämmer överens med *appropriering* där barnen erövrar en ny kunskap och förvaltar den till sin egen.

I tolkning av respondenternas intervjuer så finns det en uppfattning om att pedagogerna gärna är med och stöttar barnen i sitt lärande, både när det kommer till främjande av språket och erövrande av ny kunskap. "*Framförallt är det fria leken där de själv kan kommunicera utifrån sina egna förutsättningar och även där vuxna kan vara delaktiga.*" -M. Här finns det en möjlig koppling till begreppet *scaffolding* eftersom pedagogen kan stötta upp barnen i språket genom att vara lyhörd gentemot barnen när de kommunicerar med varandra i den fria leken. Stöttningen lättar gradvis och försvinner i takt med att barnens egna kunnande växer. En tolkning av en annan respondent kopplat till *scaffolding*, skulle kunna vara att:

När det kommer till de äldre barnen är det ju att du ska ha strukturerade aktiviteter, du ska kunna ta hjälp av böcker för att följa en röd tråd. Jobba aktivt med en sida i taget. Använder digitala verktyg, tar lera eller målar det som finns". Sätter begrepp som pedagog men också låter barnen själva uttrycka vad de ser först innan vi säger att detta är de. Jobba aktivt med en sida i taget. Vad ser dom

på denna sida? Hur kan vi arbeta med den? jo man använder digitala verktyg eller tar lera eller målar det som finns. sätter begrepp som pedagog men också låter barnen själva uttrycka vad dom ser först innan vi säger att detta är det.- S

Scaffolding kan ses i aktiviteter där innehållet i undervisningen är noga förberett och där pedagogen i interaktionen är lyhörd och flexibel. En möjlig interpretation av citatet är att pedagogen upplever att stöttning även sker under strukturerade aktiviteter då pedagogen är stöttande med att bekräfta och sätta ord på saker eller situationer, men att barnen först får prova att uttrycka sina tankar och idéer.

Pedagogernas kompetens för främjande av barns språkutveckling

Efter genomgång av intervjuerna så framkom det, i många av fallen, att pedagogerna känner att de saknar utbildningen som krävs för att arbeta med språkutveckling av svenskan på förskolor i områden med högt socioekonomiskt index. Resurserna som pedagogerna eftertraktade var främst utbildning från logopedier, föreläsningar om hur TAKK används och implementeras i praktiken.

Utöver avsaknaden av fortbildningar så lyfte merparten av pedagogerna att det var en brist på material att arbeta med och efter ute på förskolorna. Det nämndes även att de ville ha någon få inspiration av och lyfta och bolla sina idéer för undervisning med i form av forum tillsammans med förskolorna inom utbildningsområdet.

Barnen behöver få förutsättningarna för att lära sig att samspela med sin omgivning i mindre grupper för att bygga relationer och inhämta nya kunskaper tillsammans. I intervjuerna var det enbart en av de sju respondenterna som lyfte att det delade upp barnen i grupper.

Ja vi arbetade med tre grupper som vi delade upp för att alla barnen skulle bli sedda och hörda där vi kunde läsa samma bok fast i de här 3 grupperna och då fick man diskutera och då hade alla barn fått säga sitt. vilka begrepp dom såg, vad som fanns på bilden. Det var viktigt att prata och sätta orden och låta dem skapa det som fanns på bilden för att det blev lättare. - S

Ett kooperativt lärande förutsätter att pedagogen har god kännedom om strategin. Utifrån detta citat så skulle en möjlig tolkning vara att pedagogen utgått från ett kooperativt lärande, som innebär att fokus läggs på barnens individualitet och uppmuntrar skillnaderna på barnens erfarenheter och kunskap. Aktiviteter i grupp skapar möjlighet för pedagoger att stödja,

uppmuntra och vägleda barnen vilket även medför att jaget utvecklas i samspel med andra. En tolkning skulle kunna vara att de andra respondenterna mycket väl delade in barnen i små grupper men att det är oklart om de saknar kompetens om det kooperativa lärandet, då det inte framgick något om det under intervjuerna.

För att främja barns utveckling både kunskapsmässigt och språkligt behöver pedagoger besitta en del kunskap och ha förutsättningar för att kunna undervisa. I intervjuerna ställdes frågan om pedagogerna upplever att de saknar resurser i sitt arbete och det framkom olika förslag på hur de kunde bli stöttade i sin yrkesroll.

[...] ledningen kunde erbjudit utbildningar när det är pug (Pedagogisk utveckling i grupp) eller pedagogiska aftnar, att man lägger fokus på hur man ska kunna jobba med språkutvecklingen för det känns ofta som att man trampar på samma ställe och inte kommer vidare [...] - L

Citatet ovan beskriver hur pedagogen skulle vilja få extra utbyte av andra pedagoger och ledningen i sin profession. Här kan det tolkas att begreppet appropriering även kan sättas i relation till pedagoger sinsemellan i kommunikation då de genom utbyte kan leda till nya erfarenheter. Andras undervisningssituationer kan bli användbara för den andra pedagogen som i sin tur kan utveckla och anpassa metoden till sin undervisning.

Diskussion

Syftet med studien var att analysera hur pedagoger, i områden med högt socioekonomiskt index, arbetar med barns språkutveckling för att barnen ska klara av skolan samt om pedagoger har kompetensen som behövs för att främja barnens språk. I detta kapitel kommer analysens slutsatser att framföras och resultatet av studien kommer att diskuteras i relation till den tidigare forskningen. Metoddiskussionen kommer att lyfta textens process. Den kommer att värderas och eventuellt bidragande faktorer för påverkan kommer att granskas kritiskt och reflekteras över. En reflektion över studiens relevans för yrkesrollen samt förslag på vidare forskning kommer att redogöras för.

Resultatdiskussion

Nasiopoulou, P., et al. (2023) lyfte att högläsning inte skedde kontinuerligt eller var en strukturerad aktivitet i förskolan, medan vårt resultat visade på motsatsen. I resultatet framgick det att förskolorna där respondenterna arbetade var högläsning en del av den dagliga undervisningen där vissa till och med arbetade med bara en sida i boken under längre perioder, för att definiera och diskutera nya begrepp med hjälp av estetiska uttrycksformer. Utifrån vårt resultat kan vi inte utläsa ett samband mellan den tidigare forskningen och respondenternas arbete i verksamheterna.

Vår besvarade frågeställning tyder på att individer verksamma i förskolan har kunskap och förståelse för hur de ska arbeta för att främja barns språkutveckling i svenska. De uttrycker däremot att de vill utöka sin kompetens om metoder av både logoped, specialpedagoger men även stöttning och utbyte av kunskap kollegialt och med andra kommuner. En tolkning i analysen var att det skulle kunna finnas avsaknad av kompetens om det kooperativa lärandet. Vi fick till oss att många av respondenterna vill öka sin kompetens för att skapa ännu bättre förutsättningar för att främja barns språkutveckling. En respondent lyfte att *“Jag tror att få träffa logoped, specialpedagoger, göra upp på en förvaltningsnivå där [...] andra kommuner i landet får träffa en logoped och få reda på hur dem kan utvecklas och bli bättre. - S”*. Enligt vår tidigare forskning av Kouba Hreich, et al. (2022) så framkommer det att flerspråkiga pedagoger fick med hjälp av logoped att ta fram strategier för att utveckla sitt ordförråd. Med dessa ordförrådstrategier skulle pedagogen sedan kunna hjälpa barnen finna goda strategier för

att tillägna sig nya begrepp. Skulle det kunna vara ett alternativ för att stärka kompetensen hos pedagogerna i dessa områden?

Enligt tidigare forskning av Tonér (2022) så löper barn i områden med högt socioekonomiskt index större chans för att hamna efter redan vid skolstart. Vad skulle pedagoger kunna stötta med och skapa goda förutsättningar för att ge barnen en möjlighet att nå framgång? Samtidigt som nyare forskning lyfter att avsaknaden av mellanmännsliga interaktioner mellan barn och vårdnadshavare är bristande (Ribeiro et al. 2023). Det kan bero på att vårdnadshavarna i områden med högt socioekonomiskt index riskerar att bära med sig en inre stress på grund av den ekonomiska situationen och inte är mottagliga för samspel med barnen. Detta i sin tur skulle kunna påverka att läsningen i hemmet uteblir, till skillnad från familjer med lågt socioekonomiskt index där högläsningen sker mer frekvent (ibid.). Som vi lyfte i inledningen av denna studie kan språket ses som en maktfaktor och att det är genom språket som vi kan förhandla oss om makt. *Pennan är mäktigare än svärdet* är ett gammalt talesätt som använts i urminnes tider. Mikalides (2014) skriver genom att tillägna sig språkliga resurser ges en större möjlighet att kunna uttrycka sig som demokratisk medborgare i vårt samhälle. Med språket som verktyg kan vi kommunicera med andra, förstå det som sker runt om oss och på så sätt kan vi påverka vårt liv (ibid.). Vi menar att det är genom språket som makten skapas och det är med ett väl utvecklat språk som individen ges större möjligheter att uttrycka sina åsikter och kan förhandla om sina livsval. Med språket är det möjligt som individ att förändra sin livssituation men det krävs goda förutsättningar. Som individ väljer du inte var, när eller hur du ska växa upp eller vilka förutsättningar du föds till eller har för att utveckla din maximala potential. Vem eller vad bär då ansvaret för hur barn i dagens samhälle får möjlighet att lyckas utvecklas till den mån att de klarar av att genomföra sin utbildning?

Som det framkommit under avsnittet tidigare forskning, så finns det olika faktorer som kan påverka barnets utveckling i språk, oavsett om barnet talar svenska som första eller andra språk. Vårdnadshavare som har brist på engagemang eller svårigheter med exempelvis inre stress för ekonomin, dyslexi, svenska som andraspråk eller andra faktorer, kan påverka barnets utveckling eftersom det möjligtvis kan komma att drabba högläsningen genom att den uteblir eller sker för sällan. I områden med högt socioekonomiskt index skulle ett alternativ kunna vara att förskolor samarbetar med bibliotek där dessa familjer ges tillgång till någon form av inlästa böcker. Där kan barnen få möjlighet att lyssna på böcker i hemmiljön för att på så sätt anamma nya ord och begrepp.

Frågor vi ställt oss under studiens gång är om det kan vara bristen av engagemang och pedagogiskt material där hemma som utgör barnets chanser för att utvecklas i samma mån som andra barn i samma ålder eftersom förskolan arbetar aktivt med språk eller är det metoderna som borde utvecklas vidare för att kunna fånga in alla barn, oavsett kunskapsbakgrund och förutsättningar?

Studiens betydelse för yrkesrollen

Det finns inga färdiga metoder i läroplan för förskola angående vilket förhållningssätt och vilka metoder som är optimala och ska användas vid undervisning av pedagogerna. Interaktionen med andra individer och att pedagogen arbetar med en medvetenhet är fundamentalt för barnets språkutveckling. Pedagogerna måste aktivt arbeta med att skapa anknytning, framgångsrika metoder, situationer och gemenskap i den dagliga verksamheten för att barnens utveckling ska blomstra. Kunskapen pedagogen åligger för att undervisa, stötta och utmana i det svenska språket är essentiellt i arbetet med barn. Ens egna bakgrund med tillhörande värderingar är ju också en del av barnens förutsättningar utöver sin socioekonomiska status. Med vetskapen om att alla barnen är unika och kommer till förskolan med olika förutsättningar och bakgrund, så är det en god idé att pedagogen gör sitt yttersta för att identifiera gap i deras kunskap, i detta fall i svenska, för att sikta på att barngruppen ska börja skolan med samma grundförutsättningar.

Förslag på fortsatt forskning

Under studiens gång har vi fått idéer på fortsatt forskning. Ett förslag hade kunnat vara att undersöka andra aspekter i form av vilken kompetens som egentligen är relevant för pedagogerna för att främja barns språkutveckling i svenska. Ett annat förslag är att forskningen kunde utgått från barnets perspektiv, vilka metoder upplever dem att de själv lär de sig bäst genom? Och spelar barnens egna engagemang och kunskapsförst någon roll i ekvationen?

Referenser

Andersson K, Hansson K, Rosqvist I, Lyberg Åhlander V, Sahlén B and Sandgren O (2019) The Contribution of Bilingualism, Parental Education, and School Characteristics to Performance on the Clinical Evaluation of Language Fundamentals: Fourth Edition, Swedish. *Front. Psychol.* 10:1586. doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01586

Fohlin, Lisa, Fohlin, Niclas & Wilson, Jennie (2023). *Kooperativt lärande i förskolan och skolans första år: lärande och utveckling genom samarbete.*

Folkhälsomyndigheten, 2023. *Faktorer som påverkar den psykiska hälsan hos barn och unga.* <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-paverkar-var-psykiska-halsa/faktorer-som-paverkar-den-psykiska-halsan-hos-barn-och-unga/> [Hämtad: 2023-10-05]

Gauvain, M. (1998). Thinking in niches: sociocultural influences on cognitive development. I D. Faulkner, K. Littleton & M. Woodhead (Red.), *Learning through relationships in the classroom* (ss. 67–89). London: Routledge.

Gustafsson, Christine, Feldt, Carl-Mikael, Lindström, Anders & Liljegren, Karin (2020). *Pedagogiskt förhållnings- och arbetssätt: ett kompenserande arbetssätt i omsorg för personer med kognitiva svårigheter.* Tredje omarbetade upplagan Helsingborg: Komlitt

Kouba Hreich, E., Maillart, C., Messarra C. och Martinez-Perez, T. (2022). *Effects of a Professional Development Program Designed by Speech-Language Pathologists Targeting the Use of Vocabulary Strategies in Preschool Teachers: A Pilot Study.* Canadian Journal of Speech-Language Pathology & Audiology; 2022, 46(4), p299-316, 18p.

Lúisa A. Ribeiro, Henrik Daae Zachrisson, Ane Nærde, Mari Vaage Wang, Ragnhild Eek Brandlistuen & Giampiero Passaretta (2023) Socioeconomic disparities in early language development in two Norwegian samples, *Applied Developmental Science*, 27(2), 172 -188, doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01586

Lpfö 18 (2018). *Läroplan för förskolan.* Stockholm: Skolverket. [Lpfö18](#)

Mikalides, M. (2014), *I språket ligger makten.* [Elektronisk] Länstidningen i Södertälje, LT. [Åtkomstdatum 2023-09-08]. <https://www.lt.se/2014-01-24/i-sprak-et-ligger-makten>

Nasiopoulou, P., Mellgren, E., Sheridan, S. *et al.* Conditions for Children's Language and Literacy Learning in Swedish Preschools: Exploring Quality Variations with ECERS-3. *Early Childhood Educ J* 51, 1305–1316 (2023). doi.org/10.1007/s10643-022-01377-4

Patel, Runa & Davidson, Bo (2019). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Femte upplagan Lund: Studentlitteratur

Pihlgren, Ann S. (2017). *Undervisning i förskolan: att skapa lärande undervisningsmiljöer*. Första utgåvan Stockholm: Natur & Kultur

SCB, Statistiska centralbyrån. <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/socioekonomisk-indelning-sei/> [Hämtad 23-11-03]

Segregationsbarometern

<https://segregationsbarometern.boverket.se/labbet/#/omradesstatistik/map?indicator=4&location=lan-12&bg=0&sweden=1&areatypes=0> [Hämtad 23-09-25]

Skolverket, 2022. Statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling 2023 <https://www.skolverket.se/download/18.2cb9d0c18340c7dae35b1/1663940117161/index%20per%20skolenhet-statsbidrag%20Likv%C3%A4rdig%20skola%202023.pdf> [Hämtad 23-09-25]

Säljö, Roger (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur

Tonér, Signe (2021). *Language and executive functions in Swedish preschoolers*. Diss. (sammanfattning) Stockholm: Stockholms universitet, 2021. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-192110>

Uppdrag Psykisk Hälsa vid Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). 2022. *Språkutveckling hos barn i utsatta områden*. <https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/wp-content/uploads/2022/02/Seminarieserie-seminarie-1-Sma-barn-som-vaxer-upp-i-utsatta-omraden-vad-sager-forskningen.pdf> [Hämtad: 2023-10-05]

Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed* <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2017-08-29-god-forskningssed.html> [Hämtad 23-09-22]

Vygotskij, Lev Semenovič (1978). *Mind in society: the development of higher psychological processes*. Cambridge, Mass.: Harvard U.P.

Vygotskij, Lev Semenovič (2001). *Tänkande och språk*. Göteborg: Daidalos

Zurer-Pearson, B (2010) We can no longer afford a monolingual norm. *Applied Psycholinguistics*, 31 (2), 339–345

Bilaga 1

Intervjufrågor

- Hur arbetar ni med språkutveckling på er förskola?
- Vilken / vilka aktiviteter upplever du som mest effektivt som språkfrämjande hos barnen?
- Arbetar du medvetet med språkutveckling på förskolan? Hur i så fall? Utifrån en speciell teori?
- Hur får du med dig barnen i en betydelsefull dialog?
- Vilka anser du vara de största utmaningarna med att arbeta med språkutveckling i områden med högt socioekonomiskt index?
- Hur hade du velat utveckla ert språkutvecklande arbete?
- Fattas det några resurser från förskolan för att du ska kunna främja barnens språkutveckling? Om ja, vad hade kunnat underlätta arbetet med språkutveckling för er?
- Gör ni något särskilt för att öka det svenska språket hos de äldre barnen för att barnen inte ska hamna efter i skolan?

Bilaga 2

LÄRANDE OCH SAMHÄLLE
BARNDOM-UTBILDNING-SAMHÄLLE
23-09-22

På förskolläraryrket utbildningen vid Malmö universitet skriver studenterna ett examensarbete på sjunde terminen. I detta arbete ingår att göra en egen vetenskaplig studie, utifrån en fråga som kommit att engagera studenterna under utbildningens gång. Till studien samlas ofta material in vid förskolor, i form av t.ex. intervjuer och observationer. Examensarbetet motsvarar 15 högskolepoäng, och utförs under totalt 10 veckor. När examensarbetet blivit godkänt publiceras det i Malmö universitets databas DIVA (<http://mau.diva-portal.org/smash/search.jsf?language=s&dswid=4868>)

Samtycke till medverkan i studentprojekt

Jag heter Anna Lamberth Ånmo och jag heter Sofie Olsson, vi går sista terminen på förskolläraryrket på Malmö universitet. Vi håller på med vårt examensarbete där vi vill ta reda på hur förskolor arbetar språkutvecklande i områden med lägre socioekonomisk status enligt segregationens barometern från Boverket.se. Vi kommer att spela in ljud under intervjuerna för att vi ska kunna blicka tillbaka samt transkribera intervjun. Vi spelar in intervjun med dig på zoom med zoom recording-funktion då allt insamlat material och personuppgifter lagras på Malmö universitets server under arbetet med examensarbetet och kommer att raderas tillsammans med inspelat material ett halvår efter att examensarbetet är godkänt och klart. Du kommer att vara anonym i studien och de som kommer att ta del av det inspelade materialet är vi (Anna & Sofie) och eventuellt vår handledare och examinator på Malmö universitet. Vi skulle uppskatta om du inte nämner namn, område eller dylikt som kan kopplas till dig eller förskolan du arbetar på. Vi har fått godkänt av er rektor att utföra vår studie på er förskola.

Beskriv hur dokumentationen kommer att gå till (t.ex. via ljudinspelning, bild- och ljudupptagning, fotografering eller fältanteckningar), och med vilken utrustning det sker. Beskriv vem/vilka som kommer att ha tillgång till/kunna begära att få se det insamlade materialet (handledare och examinator).

Vi utgår från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer:

- Medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Varje deltagare har alltså rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.
- Deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.
- Materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och kommer att förstöras när denna är examinerad.

https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

.....

Studentens underskrift och namnförtydligande

Kontaktuppgifter till student (tfn nr, e-mail):

.....

Ansvarig handledare på Malmö universitet:

.....

Kursansvarig på Malmö universitet:

.....

Kontaktuppgifter Malmö universitet:

www.mah.se

040-665 70

Information om Malmö universitets behandling av personuppgifter

Personuppgiftsansvarig	Malmö universitet
Dataskyddsombud	dataskyddsombud@mau.se
Typ av personuppgifter	Namn, anteckning av lärandesituation, bild och/eller filmklipp samt ditt samtycke till att Malmö universitet behandlar dessa personuppgifter.
Ändamål med behandlingen	För att möjliggöra undervisnings- och examinationssituationer i förskolemiljö för studenter vid Malmö universitets förskolläro- utbildning.
Rättslig grund för behandling	Ditt samtycke.
Mottagare	Personuppgifterna kommer endast användas i utbildningsyfte inom ramen för Förskolläroprogrammet vid Malmö universitet och kommer inte att spridas vidare till någon annan mottagare.
Lagringstid	Malmö universitet kommer spara dina personuppgifter så länge de behövs för ovan angivet ändamål eller till dess att du återkallar ditt samtycke. Efter genomförd kurs/program kommer personuppgifterna att raderas. Malmö universitet kan dock i vissa fall bli skyldiga att arkivera och spara personuppgifter enligt Arkivlagen och Riksarkivets föreskrifter.
Dina rättigheter	Du har rätt att kontakta Malmö universitet för att 1) få information om vilka uppgifter Malmö universitet har om dig och 2) begära rättelse av dina uppgifter. Vidare, och under de förutsättningar som närmare anges i dataskyddslagstiftningen, har du rätt att 3) begära radering av dina uppgifter, 4) begära en överföring av dina uppgifter (dataportabilitet), eller 5) begära att Malmö universitet begränsar behandlingen av dina uppgifter. När Malmö universitet behandlar personuppgifter med stöd av ditt samtycke, har du rätt att när som helst återkalla ditt samtycke genom skriftligt meddelande till Malmö universitet. Du har rätt att inge klagomål om Malmö universitets behandling av dina personuppgifter genom att kontakta Datainspektionen, Box 8114, 104 20 Stockholm.

Samtycke

Härmed samtycker jag till att medverka i ovan beskrivna studentprojekt, samt bekräftar att jag har tagit del av informationen om Malmö universitets behandling av personuppgifter.

Namn:

Namnförtydligande:.....

Dagens datum: